

AN OVERVIEW OF THE
ORTHODOX CHRISTIAN
MISSION IN AMERICA

(in the Serbian language)

by: Rev. Priest Sebastian Dabovich

October 1896 A.D.

SARAJEVO

Digital Typography

www.asna.ca

© 2014 A.D.

Preface to the 2nd Digitally Typeset Edition

Glory to Jesus Christ, our True God, for all things! Through the prayers of His Most Pure Mother, the Theotokos and Ever-Virgin Mary, and through the prayers of St. Panteleimon – Great Martyr and Unmercenary Physician, St. Herman of Alaska, and St. Nicholas (Velimirovich) – Bishop of Ohrid and Zhicha, this publication has been realized. The textual base for this edition of “An Overview of the Orthodox Christian Mission in America” is from a published Serbian-language article by Fr. Sebastian Dabovich, from the following issue of the “Босанско-Херцеговачки Источник” (*Bosnian-Herzegovinian Source*):

- 1896 (Vol. 10), Issue No. 10, pg. 367-371 (October 1896)

This article provides a rare Serbian-language perspective of Orthodox Christian life in Alaska and America in the late 19th century. The Serbian-language article is, itself, a translation from the original Russian-language source article which appeared in the following issue of the “Прибавленія къ Церковнымъ Вѣдомостямъ” (*Supplement to the Church Gazette*) journal of the Russian Orthodox Church:

- 1896 (Vol. 9), Issue No. 29, pg. 1027-1032 (July 20, 1896)

The transcriber has done his best to transcribe the text accurately, reflecting the intricacies of the Serbian Cyrillic orthography used in the 1896 publication. In a few cases, minor typographical errors in the 1896 publication were identified by a pious Serbian Orthodox friend of the parish (All Saints of North America Orthodox Church – www.asna.ca), and corrected for clarity of the text in this present 2014 edition.

No modifications were made between the 1st and 2nd digitally typeset editions of this publication.

БОСАНСКО–ХЕРЦЕГОВАЧКИ
И С Т О Ч Н И К

ВЛАСНИК:

А. Е. М. Консистоорија Дабро-босанска

УРЕДНИК:

СТ. Н. ДАВИДОВИЋ
протојереј.

ОКТОБАР
1896.

СВЕСКА X.

ГОДИНА X.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића у Сарајеву.
1896.

Православна А. З. мисија у Америци.

Прошле (1895.) године јавили смо на страницама „Церковныхъ Вѣдомостей” (бр. 41. и 45.) о спољашњем стању православне мисије у Америци, назначили смо у опће гдје се је ширило православље на острвима и на копну Новог свијета и побројали смо, гдје су саграђене православне цркве, и капеле и гдје су радили православни мисионари под управом и вођењем преосвећеног Николаја, епископа алеутског и аљашког. Сад смо наумили рећи неколико црта о унутрашњем животу споменуте мисије у 1895. год.

Права је особина Американског живота у опће: преовлађивање материјалне користи над духовном. Нагињање, да се обогати, жудња за доларима заборавља узвишеније потребе човјечијег духа: вјерске и моралне. Овђе влада највећа противност међу богаством и сиромаштвом и морална распуштеност, која се уздигла до принципа. По законима реакције овдје се рађају најпретераније мистичке секте. Православни Јевропејац а особито Словен са својом природом, која радо прима све, дошав у Америку и онај, који се није ту родио, с дјетињском простодушностју, а не силом брани своју усамљеност у томе погибелном вихару Американског живота. Одатле потичу потребе сваке врсти, којима када да одговоре наши заатлантски мисионари и њихове вође. Бивало је примјера, да је православно образовање код Руса у Америци губило своје праве црте. С тога садашњи посланици православља у Америци сматрају за највећу своју дужност често и усрдно свршавати богослужење по чину православне цркве. Нема православне цркве у Америци, у којој се не врши божанствена литурђија мање од три пута на недјељу. На свакој се литурђији држи поучавање. Послије недјељне свечане вечерње обавља се акатист и разговор из Катихизиса. По потреби

слушалаца проповједници говоре: руски, русински, грчки, српски, инглески, па и арапски; други народи као: Алеути, Ескимии, Колоши, слушају православну проповијед на својим језицима. Треба потпуно појмити, каквом је саможивошћу у Америци све прожмано па да се по садашњем стању оцијени заслуга православних мисионара, који непрестано понављају о хришћанској љубави и зову човјека да се молитвом приближи Богу. Кад год могу, православни мисионари поучавају вјерне проповијеђу о љубави и позивањем да се придруже Богу св. тајнама. Оглушавање и равнодушност у томе не примјеђује се. Напротив, прошле године било је случајева, кад је један мисионар за свога путовања не једном долазио у опасност на мору за свој живот, а други потврдио је своју православну вјеру својом крвљу. Настојање о. Ј. да уврсти међу простим народом трезвеност и поштење, није нашло љубави међу агентима аљашког трговачког друштва, којем је милије држати дивљаке у незнању и разврату. Слуге тога друштва два пута избише о. Ј. до крви, па један пут су продрли за богослужења у цркву с пушкама, да истјерају људе на рад. Одавде је далеко до суда и владе. Пређашњи покушаји тужаба потврђују, да американска влада прикривајућ своје, није показивала правду према страдаоцима. Можемо споменути као карактеристику одношаја неправославне владе према просвјетном раду православне мисије ово. Презвитеријанска мисија на острву Ситхи стоји под покровитељством начелника просвјете у Аљашки Џаксона и добива сваке године потпору од вашингтонске управе од 30. – 40.000 долара (60. – 80.000 фор.) Мисија се служи свима средствима, само да Индијанце из православља приведе у презвитеријанство. Кад се обична проповијед показала без користи, тада поведоше пропаганду под видом разних добрих дјела. За то су отворили завод са школом и болницом, па да се завод напуни, дјеца се узимају силом од православних родитеља.

Одрасли православни примају се у болницу под условом или с обећањем, да ће пријећи у презвитеријанство. А кад се то ради под покровитељством мјесне власти, очевидно је, да она има и згодно правничко оправдање у томе послу. Православни се сретају с тим појавама, али не дижу тужаба већ раде, трпе и моле се.

Обично се држи, да алеутска епархија има највише средстава. Истина да, кад се успореди с нашим отаџбинским дохоцима, православно американско свештенство добива бољу плаћу (свештеник око 1.800 руб. на годину). Но ваља знати, да свештенство у Америци од парохијана не добива скоро ништа, јер из средстава, која су одређена на расположење преосвећеном алеутскоме за цркве и школе у епархији (за 1896. г. 47.823 руб. 20. коп.), знатна сума иде издржавање и потпомагање самих зграда, за куповање потребитих ствари при богослужењу и т. д. Стога добротворни рад наше американске мисије не може бити знатан, по томе не може се мјерити с неправославним мисијама. За то је у парохијама алеутске епархије установљено, да се узајамно парохијани потпомажу, а те задруге зову се братства. Прошле (1895.) год. та су братства ступила у један опћи савез, којим управља одабрани савјет, под предсједништвом њу-јорског генералног конзула уз учествовање њу-јорскога свештеника и неколико свјетовњака. Савез је склопљен у априлу 1895. г. и мало по мало у њега су ушла братства: алегенско св. апостола Петра и Павла, анзонијско св. Василија Великога, брицпортско св. апостола Петра и Павла, виљкесбарско св. успенија, катасаквимско св. Кирила и Методија, мајнфилдско св. Кирила и Методија, минаепољско св. апостола Петра и Павла, њу-јорско рождества св. Богородице, питсбуршко св. Александра Нефског, олфорџско св. архањђела Михаила, осцеолско св. рождества Богородице, стриторско св. Николе чудотворца, филипсбуршко св. Јована Крститеља и шентонско св. Јована Крститеља. Уз братства

обично има и оних, који пазе на болеснике под свештеничким руководством; они пазе на стање здравља браће и у потребним случајевима представљају братству неопходност новчане помоћи болесноме.

По што братства нијесу одавно, још не учествују колико би требало у образовању православне дјеце. У американским школама није обавезна наука вјере; с тога се оставља један дан у седмици (субота), кад се дјеца баве под руководством својих свештеника и пастора. С тога веома потребити тип православне американске школе јесте суботна школа. Таква је школа Сергијева у Сан-Франциску открита 25. септ. 1892. г. и посвећена успомени преподобног Сергија Радонешког, чудотворца. Задатак је школама од почетка био и јесте, да попуни недостатак вјерског васпитавања православне американске дјеце и за тим преко њих утјецати на домаћи живот у црквеном духу. Дакле, карактер школске науке није сасма теоријски већ и морално-практичан. Највећма се пази на посјећивање цркве, гдје дјеца пјевају и послужују у олтару. У колико је могуће, дјеца се често причешћују. Предмети су: вјерска наука, појање и руски језик. По 1. јан. 1896. г. у школи је било 13 дјеце. Други је тип школе – цркве, приходска школа. У свима парохијама има школа таког типа, а издржава их црква. Те су школе истог програма као и оне, које је установио св. Синод. Али према условима мјесним, гдје се мора од ступа се, а прије свега због уважања у наставу обвезаног за све инглеског језика. Најбоља и најуређенија је школа Минеаполиса при цркви покрова св. Богородице. Прошле године овдје се учило 10 дјечака и 12 дјевојчица.

Трећи и виши тип састављају двије дворазредне црквено-приходске школе са заводима, које су на острвима Ситхи и Уналашки. Предмети су у њима: вјерска наука, руски и црквено-словенски језик, аритметика, земљопис, историја, краснопис, пјеније и енглески језик. На Ситхи за Колоше има особита

школа, а на Уналашици у други разред уведена је алеутска граматика. Те школе, међу осталим ваља да приправе будуће служитеље православној цркви у Америци. Неколико је васпитаника већ послато, да продужи образовање у Русији. Најважније је од свега споменути васпитачки утјецај тих школа на дјецу. Да добијемо о томе појам, видјећемо, како проводе дане дјечаци у заводу. Дјеца устају око седам сати, умију се, обуку и сваки уреди своју постељу. У седам сати сви су с васпитатељем у цркви (у ситхинској школи, која је смјештена у бившем архијерејском дому) или у разреду (на Уналашки) при молитви. Настојатељ црквени у епитрахилу почиње а начелник школски говори отпуст. Молитве чита један васпитаник, а тропаре сви пјевају. Одатле иду у јеств, собу за јело (то је кујна) и доручкују. Одређени ученик послужује свима за столом и послије доручкује. У Ситхи о. Анатолије (јеромонах) свагда с дјецом доручкује, руча и вечера. У 8½ сати одређени пали кандило пред иконом у разреду и звони на часове. Предавања почињу се и свршују с молитвом. У 12 сати је ручак, у 5 ужина, у 6 вечерњи послови, на којима у присуству учитеља, бивају и они, који не станују у заводу; у 9 сати вечерња молитва, благослов од оца, који надзире и иде се спавати. У сриједу и суботу из јутра у седам сати литурђија а у очи тих дана вечерња и јутрења. У цркви сва дјеца стоје на солеји пјевају и читају заједно са својим учитељима и надзорницима. Прошле године ситхинску школу посјећивали су 24 дјечака, од њих су 13 живљели у заводу, у уналашкинској школи било је 28 ученика, а од њих 15 у заводу; међу онима, који нијесу становали у заводу, биле су и три дјевојчице.

И тако: свршавање богослужења, проповијед, давање св. дарова својим вјерним, разбацаним у великој удаљености, братска помоћ невољницима и поучавање дјеце у духу истините вјере – то је главни посао и циљ наших мисионара. Главни труд њихов иде на

то, да се очува и учврсти православље, које већ постоји. Послије тога њихова искреност и некористољубље обраћају на њих пажњу и љубав неправославних, који траже сједињења. Прошле године сјединило се: у Анзонији држави Конектикут 83 човјека, у Брицпорту 141, у Мајнфилду 50, у Шентони 50; свега их се сјединило из унијата 239. Осим тога на Аљашки у Џуну 28, у Ситхи 40, на Квихпаси 160, у Михаиловском редуту 85 обраћено је из незнабоштва (од њих неколико их је било р. католици). У свему увећао се број православних за 550 душа. Таки се успијех не може назвати сјајан, али мисија се и не брине за сјајем и за бројни успијех. Она шта више с највећом опрезношћу поступа како, при обраћању незнабожаца, тако и у сједињавању унијата. Скоро се је догодило, да су 2.000 незнабожаца Колоша из Џуна тражили св. крштење. У једно, доказато је искуством, да многобројно обраћање не доноси праве дјеце православној цркви. С тога је преосвећени епископ Николај одредио као правило за оне, који ишту крштење, оглашење од 6 недјеља. Незнабошци као народ, који се бави трговином и немиран, је изучавање истина Христове вјере и молитава 6 мјесеци не могу увијек да поднесу. Многи већ ни првог испита не издрже, те одложе св. крштење за друго вријеме; но за то они који су с потребном приправом ступили у цркву живе истинито хришћански. Као искушење за њих су мисије: презвитеријанска и методистичка. Фанатизам тих мисионара иде у крајност. Они чак не устежу се ни од насиља. Мало им што скупљају православну дјецу у своје заводе и школе, они још и пријече, да православни свршују своје вјерске дужности. На примјер на острву Кадјаки ђакон К., кога је био послао свештеник, да доведе православну дјецу у цркву на исповијед, пред свједоцима био ишибан презвитеријанским мисионаром Роскајем. Вакон К. није узео суд у заштиту, али он с тога није пао духом, већ очекује праведни Божји суд.

У унијатској насеобини Пенсилваније продужује се покрет за сједињење с православљем. Али и овдје не иде успијех нашем американском свештенству олако. Р. католичко и унијатско свештенство, које држе архијереји из старих крајева [Европе], особито митрополит Сембратовић и епископ Фирцак, а такође и покровитељ папин нунције Сатоли и кардинао Ледоровски, свима се силама стара, да запријечи сједињење унијата с православном црквом. Оне, који су се сјединили, клевећу најгаднијем клеветатама и погрдама особито свештенике унијатске, који су се сјединили с православљем. Мјесни листови као „Свобода” Галицијанаца, „Руски Американски Вјесник” угарских Руса, „Литва” и „Пољска” служе у томе случају као слијепо оружје у рукама непријатеља православља, које они с подсмјехом називају ћесарослављема због молитава за господара императора. Тај подсмјех карактерише мржњу наших непријатеља. Галицијско свештенство заражено је т. зв. украјино-филизмом. Упоредо с тиме међу тим свештенством има и социјалиста, који држе радничко питање за веће од вјерског, и материјално стање више до спасења душе. Руско свештенство из Угарске мисли, да подигне у Америци независну унијатску цркву са самосталним уређењем на презвитеријанским начелима, а сâмо да су именом потчињени епископима из старих крајева.

Кад је изашао на видјело покрет у унијатским парохијама за сједињење с православљем, свештенство продаваше покретно црквено имање, па и свете сасуде, те је одлазило у Европу. Тако је настао незгодан положај за православље. Ти нови вјерни су сиромашни, па не могу нових цркава подизати. Пређашње су заложене, или им се документи налазе у непријатеља. На пр. у Бруклину унијатска је црква дужна 8.000 долара, у Јункерсу 35.000, а у Питсбургу 37.000. У Стритору и Вилкесбарама, кад се извршило сједињење, почели су се судски процеси, како би се отеле од православних цркве. У Стритору је суд пристрано

ријешено, а у Вилкесбарамма није још довршена свађа, ма да стоји пред судом 2 године. Само изјава преосвећеног епископа Николаја, да је дао њн 8.000 долара на издржавање, поправку, и утвари вилкесбаршке цркве и што при узимању ове цркве неправославни нијесу дизали вике, у неколико је повољно ово дјело приближило се крају. Ето зашто наша мисија не прима већи број оних, који желе да се сједине, – да избјегне парнице због црквеног имања бивших унијата. А да није те једино новчане запрјеке, унијати Бруклина, Јункерса, Питсбурга и многих других мјеста сви би постали православни.

Што се тиче одношаја православљу епископопаваца и старих католика, такви су, – да ништа боље не можемо жељети. Истина прошле године од њих није се нико сјединио, али не треба заборавити, да православна мисија у Америци не постоји да пропагира. Православна црква привлачи себи нову дјецу не лукавством и парамма, већ својом живом истином и љубављу.

Прошле године у крајевима епархијским открите су нове мисије: Њу-Јорку – сирско-арапска, у Галвестону – грчко-српска, у Сеатли – грчко-српска. Али ће се пошљедња, по што нема новчаних средстава, опет спојити с џаксоновском мисијом, од које се била раставила. Саградиће се нови мисионарски станови, јер је то велика потреба за православну паству.

Мора се признати, да су такве потребе које су се настојале остварити, али се још не остварише, још и ове двије: подизање манастира и наименовање викарног епископа. По ново се потврђује, да су манастири као чувари православља и највећи расадници православне просвјете, од пријекне потребе. У Америци потребити би били манастири; један у источним државама за оне, који су се сјединили из уније, други за народ у Аљашки на пр. на острву Елаву, гдје почива инок Герман, алеутски просвјетитељ.

Викарни би епископ требао да чим прије узме управу народима на западу, јер ће садашњи архипастир бити принуђен због прилика прије или после пренијети своју катедру на исток у столицу сједињених држава.

„Церков. Вѣдом.“

С. Д. б.

